

Årsredovisning
2018

Vår vision är att alla med njursjukdom ska kunna leva ett rikt och långt liv.

Innehåll

Förord	4
Verksamhetsberättelse	5
Intressepolitik	5
Barn- och föräldraverksamhet	10
Ungdomsverksamhet	11
Information	11
Samverkan	12
Rehabilitering och rekreation	15
Forskning	16
Medlemsinflytande	17
Arbetsgrupper	17
Förvaltningsberättelse	18
Resultaträkning	21
Balansräkning	22
Tilläggsupplysningar	23
Noter	25
Underskrifter	30
Revisionsberättelse	31
Regionföreningarnas medlemsantal	34

Förord

2018 var ett verksamhetsår med många aktiviteter som gjorde att Njurförbundet nådde ut med sitt budskap till breda grupper i landet.

Vid Världsnjurdagen den 8 mars uppmärksammade Njurförbundet i lokala medier över hela landet att det råder skillnader mellan mäns och kvinnors förutsättningar att få en njursjukdom upptäckt. Uppgifterna som framkommit genom epidemiologisk forskning måste tas på största allvar. En viktig uppgift för Njurförbundet är att verka för en förändring, eftersom det saknas förklaring till att det råder könsskillnader beträffande risken att drabbas av njursjukdom.

Njursjukdom är en dold folksjukdom och nära 600 000 personer är drabbade. Njursjukdom är allvarligt och kan leda till livshotande tillstånd. Det är en sjukdom som man får leva med under resten av sitt liv. Flera andra allvarliga sjukdomar går idag att bota. Det gör ännu inte njursjukdom även om forskningen gör framsteg.

Kunskapen om njursjukdomar är i allmänhet låg bland befolkningen. Njurförbundet har därför en viktig uppgift att öka kunskapen i samhället om njursjukdom och betydelsen av att upptäcka njursjukdom i tid. Behovet av medel till njurforskning är stort. Tyvärr är inte njurforskning prioriterat

då de statliga forskningsmedlen fördelas. Det är en av anledningarna till Njurförbundets engagemang i Njurfonden och insamlingsarbetet av pengar till njurforskning.

Under 2019 firar vi att det är 50 år sedan Njurförbundet bildades. Det har varit en tidsperiod med en fantastisk utveckling för njursjuka i Sverige. Från att njursvikt var förenat med en säker död överlever alla

idag för att det finns tillräckligt med dialysresurser och möjlighet att få en ny njure transplanterad.

Idag går det även leva ett gott liv om man har dialys och risken att dö i samband med en transplantation är minimal, vilket är ett resultat av

50 års forsknings- och utvecklingsarbete. Njurförbundets medlemmar kan känna stolthet över att ha varit med och bidragit till den utvecklingen. Utan ett starkt förbund, starka regionföreningar i samverkan med engagerad sjukvårdspersonal hade det aldrig varit möjligt.

Stockholm i april 2019

HÅKAN HEDMAN
förbundsordförande
Njurförbundet

”**Det har varit en tidsperiod med en fantastisk utveckling för njursjuka i Sverige. Njurförbundets medlemmar kan känna stolthet att ha bidragit.**”

Verksamhetsberättelse 2018

Det här är Njurförbundet

Njurförbundet är en partipolitiskt och religiöst obunden intresseorganisation för personer med kronisk njursjukdom, levande njurdonatorer och deras närstående. Tillsammans med de 15 regionföreningarna täcker organisationen in hela landet med frågeställningar på både nationell och regional nivå. Genom att sprida kunskap, bilda opinion, påverka beslutsfattare och stötta enskilda verkar vi tillsammans för alla personer som är i behov av njurvård.

Vårt arbete utgår ifrån Njurförbundets stadgar, idéprogram och våra Riktlinjer för god njursjukvård. Idéprogrammet är antaget av Njurförbundets förbundsstämma och beskriver våra mål på sex områden: njurvården, organ donation, barn och ungdomar, arbete/utbildning och social trygghet, information samt forskning.

Utifrån vår gemensamma erfarenhet och kunskap om hur det är att leva med njursjukdom, påverkar vi beslutsfattare genom att på olika sätt delta i samhällsdebatten. Vi lyfter fram behov och brister, och visar på lösningar som både kan ge njursjuka ett bättre liv och är bra för samhället.

Njurförbundets ändamål är §3 i Njurförbundets stadgar)

att sammansluta alla regionföreningar som uppfyller förbundets ändamål och stadgar och tillsammans med dessa verka för personer som är i behov av njurvård.

att genom opinionsbildning och påverkansarbete tillvarata njursjukas, levande donatorers och närståendes intressen avseende tillgänglighet, vård, social trygghet, möjlighet till arbete, studier, rehabilitering och rekreation.

att företräda medlemmarnas intressen gentemot myndigheter och institutioner.

att verka för medlemmarnas intressen i samverkan med andra organisationer.

att stödja forskning som utvecklar njurvården och förbättrar livssituationen för njursjuka.

Intressepolitik

Njurförbundets viktigaste uppgift är att bedriva intressepolitisk verksamhet och bevaka de samhällsområden som berör förbundets medlemmar. Genom skrivelser, möten med beslutsfattare och deltagande i olika råd och konstellationer kan förbundet verka intressepolitiskt. Debattartiklar, pressmeddelanden och sociala medier används för att nå ut med förbundets frågor i den offentliga opinionen.

Pressmeddelanden 2018

4 januari 2018 Rekordmånga njurtransplantationer under 2017

5 mars 2018 240 000 kvinnor kan ha oupptäckt njursvikt

8 mars Världsnjurdagen – tyst folksjukdom missas i onödan

17 juli Semester gäller inte alla. Många dialyspatienter har "kommunarrest"

5 oktober Njurtransplanterade kan snart slippa immunhämmande medicin

Debattartiklar 2018

6 februari Inkompetent handläggning i frågan om organ donationer, Dagens Medicin

3 mars Digitala lösningar gör patienten mer delaktig, eHealth Award

8 mars Bättre njurscreening kan hjälpa 240 000 kvinnor, lokalpress (flera titlar)

29 mars Det är skillnad på styrsystem och arbetssätt, Dagens Medicin

27 juli Ingen beredskap av läkemedel, Dagens medicin

Njurvården

Personcentrerad vård

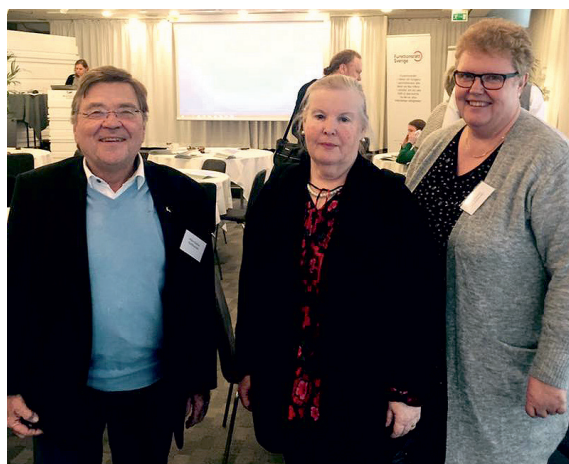
En grundtanke i Njurförbundets idéprogram är att verksamheten inom njurvården ska utgå från ett personcentrerat synsätt. Detta innebär bland annat att patienten ska kunna vara delaktig och ha ett avgörande inflytande i valet av behandlingsform och kunna sköta sin egen vård.

Njurförbundets ordförande Håkan Hedman ingår i ledningsgruppen för Centrum för personcentrerad vård vid Sahlgrenska Akademin vid Göteborgs Universitet, GPCC. Håkan Hedman ingår sedan 2018 i styrgruppen för PCP4, ett projekt som initierats av GPCC med partners från högskolor, regioner, industrin och patientorganisationer, inklusive Funktionsrätt Sverige. Syftet är att utforma framtidens sjukvård uppbyggd på ett personcentrerat arbetssätt.

Den 12 mars deltog ordförande Håkan Hedman, vice ordförande Tina Pajunen och förbundsstyrelseledamot Rose-Marie Arnviken Litbo i en workshop om personcentrerad vård, arrangerad av GPCC och Funktionsrätt Sverige.

Njursvikt

I mars arrangeras Världsnjurdagen, World Kidney Day, ett globalt initiativ för att uppmärksamma om-

Njurförbundets ordförande Håkan Hedman, förbundsstyrelseledamot Rose-Marie Arnviken Litbo och vice ordförande Tina Pajunen deltog i en workshop den 12 mars om personcentrerad vård, arrangerad av GPCC och Funktionsrätt Sverige.

världen på njurarnas funktioner, att kronisk njursjukdom är vanligt, att det är allvarligt och att det går att behandla om upptäckten sker i tid.

År 2018 tog Njurförbundet initiativ till att kalla hela vecka 10 för Njurveckan. Själva Världsnjurdagen sammanföll med Internationella kvinnodagen, den 8 mars, och fokus låg på kvinnors njurhälsa.

Geffe Dagblad
Start Nyheter Sport Familj Opinion Nöje & Kultur Näringsliv Bostadspuls
Vi sparar data i cookies, genom att använda våra tjänster godkänner du det. → läs mer om cookies

DEBATT 8 mar 2018
Bättre njurscreening kan hjälpa 7 000 kvinnor i Gävleborg

NORRAN
Nyheter Affärsliv Sport Hockeyblaggen Nöje & Kultur
Åsikter
INDUKTION LESARE DAGSRE APPLÅD DEBATT INOMKÄRRE SVENSK DAGSRE APPLÅD SVENSK INOMKÄRRE

svt NYHETER Nyheter Lokalt Sport SVT Play Bar
JÄMTLAND
Hälsoliv
Ny säsong
EX ON THE BEACH SVERIGE
Premiär torsdag 22.00
dplay
Vi lärse om w
färJobba

Njursvikt ett dolt folkhälsoproblem
Publicerat 18 aug 2018 00:00
Foto: Marie Evans, n

8.000 kvinnor i Halland kan ha upptäckt njursvikt
Publicerad 5 mars 2018
Omkring 8.000 halländska kvinnor kan ha njursvikt – utan att veta om det. Det visar färsk studie vid Karolinska Institutet. Obehandlad njursvikt kan utvecklas till ett livshotande tillstånd och därför vill nu

Bättre njurscreening kan hjälpa 6 000 kvinnor i Västerbotten
Foto: Angelica Zaveren/SOIT

Över en halv miljon svenskar är drabbade av njursvikt. De flesta vet inte om det. Och kvinnor har sämre chans än män att få rätt diagnos.

Njurförbundets pressmeddelande med rubriken **240 000 kvinnor kan ha upptäckt njursvikt** uppmärksammades av media under Njurveckan. Nyheten gav över 40 publiceringar i lokalpress och radio runt om i landet.

Njurförbundets ordförande Håkan Hedman, och kassör Björn Nilsson framförde på ett möte med sjukvårdsdelegationen vid Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, den 15 november svårigheterna med att få gästdialys under sommaren och de långa resvägarna för många dialyspatienter.

En studie från Karolinska institutet låg till grund för ett pressmeddelande Njurförbundet publicerade med rubriken *240 000 kvinnor kan ha upptäckt njursvikt*. Enligt studien har nästan 6 procent av befolkningen, 560 000 personer, njursvikt. Då det hos flertalet är okänt beräknas minst 240 000 av de drabbade vara kvinnor som är omedvetna om sjukdomen, vilket kan innebära att ett livshotande tillstånd förblir obehandlat. Studien visade även att kvinnor har 43 procent lägre chans att få en njursviktsdiagnos i jämförelse med män, trots att tillståndet drabbar båda könen i ungefär samma grad. Nyheten gav över 40 publiceringar i lokalpress och radio runt om i landet.

För att ytterligare betona vikten av tidig upptäckt gick Njurförbundet på Världsnjurdagen ut och uppmanade människor i hela landet att kolla sitt blodtryck, eftersom blodtryck kan vara ett tidigt symtom på nedsatt njurfunktion. Flera av regionföreningarna hade aktiviteter den 8 mars, bland annat i ett samarbete med Apoteket AB, som tillsammans med Njurförbundets representanter erbjöd allmänheten att mäta blodtrycket på 18 apotek från norr till söder.

Under Njurveckan höll förbundsstyrelseledamot Henrik Eriksson ett föredrag för Astra Zeneca och förbundsstyrelseledamot Mojgan Kashi deltog i Svenska Läkaresällskapets preventionsdag, en dag med föredrag på tema "Hälsofrämjande för äldre".

Dialys

I Sverige behandlas cirka 4 100 personer med dialys. Av dessa har cirka 3 200 bloddialys, varav drygt 130 sköter behandlingen självständigt i sin bostad. Cirka

900 har peritonealdialys (PD) som är en mobil och självständig dialysbehandling. Av dialyspopulationen beräknas cirka en av fem ha medicinska förutsättningar att klara en njurtransplantation. Övriga fyra av fem är hänvisade till kronisk dialysbehandling livet ut. Trots att dialysen utvecklats medicinskt och tekniskt råder stora problem för många som har dialys.

Med hänvisning till detta begärde Njurförbundet i juli ett möte med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, och bjöds in att den 15 november träffa Sjukvårdsdelegationen, som hanterar övergripande hälso- och sjukvårdsfrågor i Sverige. Vid mötet presenterade ordförande Håkan Hedman och kassör Björn Nilsson problemen och redogjorde för utvecklingsbehov, som att hinder för gästdialys måste undanröjas, att det behövs fler dialysmottagningar nära patienten och att utvecklade driftsformer som säkerställer personalbemanning krävs.

För att uppmärksamma situationen med brist på gästdialys som många av våra medlemmar drabbas av varje sommar gick Njurförbundet ut med ett pressmeddelande den 17 juli med rubriken *Semester gäller inte alla – många dialyspatienter har "kommunarrest"*.

Henrik Eriksson, styrelseledamot och själv dialyserande, har tagit initiativ till att öka kunskapen om att leva med dialys med syfte att visa att man kan leva ett liv med god livskvalitet då man har dialysbehandling. Via sociala medier och filmer på Youtube har Henrik Eriksson förmedlat informationen under titeln "Dialys – ett sätt att leva". I februari bildade han Facebook-gruppen med samma namn, där personer som

själva har dialys gör egna inlägg och kommentarer. I slutet av 2018 hade gruppen 180 medlemmar.

Egenvård vid dialys

I mars 2016 arrangerade Njurförbundet en workshop om egenvård och patientinvolvering vid dialys, med patientföreträdare, läkare, sjuksköterskor, och kuratorer. När workshopen var avslutad utsågs en expertgrupp med representanter för Njurförbundet, Svensk Njurmedicinsk förening, SNF, och Svensk Njurmedicinsk sjuksköterskeförening, SNSF. Gruppen fick i uppdrag att utarbeta ett nationellt vårdprogram för egenvård och patientinvolvering vid dialys, då ett tydligt hinder var att enhetliga riktlinjer i dag saknas. Under 2018 har gruppen haft telefonkonferenser och arbetat med textförfattande, och färdigställt vårdprogrammet för remiss 2019. Gruppens arbete presenterades även för njurmedicinska professionen vid Njurmedicinskt vårmöte i Linköping den 8 maj av njurläkaren Stefan Melander från SNF.

Läkemedel

Under sommaren uppmärksammades en situation då en dialyspatient riskerade att stå utan ett viktigt läkemedel då en svensk producent upphört att tillverka det. Tack vare engagerad sjukvårdspersonal fick historien ett lyckligt slut då man till sist fann en tillverkare utomlands som kunde leverera läkemedlet. Genom händelsen uppdagades att ingen i Sverige har ansvaret att utöva tillsyn att livsviktiga läkemedel ska finnas tillgängliga till patienter som behöver dem. Njurförbundets ordförande agerade med en debattartikel som publicerades den 27 juli i Dagens Medicin, med rubriken *Ingen beredskap av läkemedel*.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, bjuder regelbundet in patientorganisationer till dialogforum, för att diskutera aktuella frågor som spänner över myndighetens uppdrag. Från Njurförbundet deltog vice ordförande Lars-Åke Pellborn den 12 december.

Vid dialogmöten med NT-rådet hos SKL deltog kassör Björn Nilsson den 2 maj och vice ordförande Lars Åke Pellborn den 4 december. Vid dialogmöte med IVO deltog verksamhetschef Sara Norman den 21 maj.

Organdonation

Under 2018* donerade 182 (188) avlidna personer organ för transplantation. Det var första gången

på flera år som den siffran inte steg jämfört med föregående år. Antal levande donatorer 2018 var 144 (125), något fler än jämfört med året innan, och totalt fick 448 njursjuka en ny njure 2018 (474).

Det finns ett fortsatt stort behov av donerade organ. År 2018 avled 30 personer i väntan på en transplantation (40). Totalt väntade 807 personer på ett eller flera organ den 31 december 2018 (817). Merparten av dessa, 666 personer, väntar på en ny njure (685).

Lagar och regler hindrar sjukvården från att ta tillvara organ, trots att 80 procent av befolkningen är positivt inställda till donation. Njurförbundet har länge drivit frågan om organdonation och bildade 1997 samverkansgruppen Livet som Gåva tillsammans med andra patientorganisationer och den medicinska professionen. Livet som Gåva arbetar för att fler ska göra sin vilja känd och att hinder för organdonation undanröjs.

2013 tillsattes den statliga utredningen om donations- och transplantationsfrågor. Utredningen tillsattes som ett resultat av den opinion som både Njurförbundet och Livet som Gåva bedrivit under många år. Njurförbundet hade under hela utredningstiden en kontinuerlig dialog med utredaren Anders Milton.

Utredningen fick ett tilläggsdirektiv under 2014 att även se över regelverket vid transplantationer med levande givare. Förslagen i utredningen skulle kunna leda till att antalet donatorer fördubblades och transplantationskön i princip försvann, enligt utredaren.

Vidare föreslogs att ersättningsreglerna till levande givare skulle förbättras, till stora delar i enlighet med vad Njurförbundet framfört till utredaren. Njurförbundet var remissinstans och ställde sig i remissvaret bakom förslagen i utredningen.

Utredningen lämnade sitt betänkande till Socialdepartementet den 30 september 2015, men i januari 2018 hade regeringen fortfarande inte lagt fram en proposition.

Den 4 januari 2018 intervjuades ordförande Håkan Hedman i Sveriges Radio, Studio Ett, om situationen med organdonation i Sverige. Medverkade gjorde även Anders Milton och statssekreterare Agneta Karlsson.

*Siffror för 2017 inom parentes.

God livskvalitet och full delaktighet för njursjuka med dialys samt Fler organdonationer var frågor som särskilt lyftes fram under Almedalsveckan där Njurförbundet hade aktiviteter tillsammans med Njurfonden. Allmänheten erbjöds att mäta sitt blodtryck och lämna urinprov.

Den 15 januari kom beskedet att förslagen i utredningen var förenade med svårigheter i relation till grundlagen som regeringen menade behöver utredas vidare. Njurförbundets ordförande markerade mot beslutet att inte lägga fram en proposition i en debattartikel med rubriken *Inkompetent handläggning i frågan om organdonationer*, som publicerades i Dagens Medicin den 6 februari.

Utredningen resulterade dock i en förändring i form av en ny förordning som ger personal inom vården rätt att hämta information från donationsregistret redan innan en person avlidit, vilket kan öka möjligheterna att tillmötesgå personers önskan om att få donera organ.

En ny utredning tillsattes i mars med Sten Heckscher som särskild utredare, vars uppdrag ska redovisas senast den 1 juni 2019. Företrädare för Njurförbundet träffade Sten Heckscher och hans sekretariat den 28 maj och fick då tillfälle att lägga fram Njurförbundets synpunkter på utredningen.

Donationsveckan inföll den 8–14 oktober. Njurförbundet tog fram nytt informationsmaterial som regionföreningarna kunde använda vid lokala aktiviteter för att sprida kunskap och främja organdonation.

Socialstyrelsen rapporterade nytt rekord i antalet anmälningar till donationsregistret, 12 439 stycken, under donationsveckan.

Under veckan sände även Socialstyrelsen ett avsnitt av podden *På djupet* om organ- och vävnadsdonation, i vilket Njurförbundets ordförande Håkan Hedman deltog tillsammans med Agneta Holmström, enhetschef på Socialstyrelsens nationella donationscentrum och Pia Fernberg, tillträdande regionalt donationsansvarig läkare i region Stockholm-Gotland.

Almedalen

Det var valår 2018 och Njurförbundet lanserade sin valplattform i juni där två centrala budskap för valrörelsen fördes fram: *God livskvalitet och full delaktighet för njursjuka med dialys* samt *Fler organdonationer*. Dessa frågor lyftes särskilt fram under Almedalsveckan där Njurförbundet hade aktiviteter tillsammans med Njurfonden.

I ett tält erbjöds allmänheten att mäta sitt blodtryck och lämna urinprov. Cirka 150 urinprov analyserades under veckan. Från Njurförbundets styrelse deltog Håkan Hedman, Björn Nilsson, Rose-Marie Arnviken Litbo och Ronny Ljung, och från förbundskansliet Sara Norman. Även läkare, sjuksköterskor och undersköterskor hjälpte till i Njurförbundets tält.

I samarbete med Lunds Universitet arrangerade Njurförbundet också seminariet *Högt blodtryck – riskfaktor till för tidig död*. Två miljoner vuxna i Sverige har högt blodtryck med ökad risk för stroke, hjärtsjukdom, njursjukdomar och perifer kärlsjukdom. Högt blodtryck ger sällan symtom och många vet inte om att de är drabbade, men upptäcks det är det lätt att behandla med livsstilsförändringar och medicin. Medverkade gjorde landstingspolitiker Anders Lönnberg (S), Emma Spak, läkare och samordnare av Nära Vård vid SKL, Vårdförbundets ordförande Sineva Ribeiro och njurläkare KG Prütz, ordförande för Svenskt Njurregister.

Därtill arrangerade Njurförbundet en paneldebatt med rubriken *Organdonation – en fråga om liv och död*, tillsammans med Riksförbundet Hjärt-Lung, Svensk Transplantationsförening, MOD – Mer Organdonation och Sjukhusläkarna. Håkan Hedman deltog i panelen tillsammans med Agneta Holmström, enhetschef på Socialstyrelsen, Anna-Lena Sörenson, vice ordförande för Socialutskottet, Annika Tibell, transplantationskirurg, ärkebiskop Antje Jackelen samt donationsansvariga läkarna Kristina Hambræus Jonzon och Stefan Ström.

En kväll under Almedalsveckan stod Njurförbundet också värd för ett rundabordssamtal om organdonation, som arrangerades i samarbete med MOD – Mer Organdonation och Sjukhusläkarna.

Barn- och föräldraverksamhet

Njurförbundets barn- och föräldragrupp arrangerade under 2018 två sammankomster för familjer med njursjuka barn.

Årets familjevecka arrangerades 2–7 juli i Tanum strand, Bohuslän, med 24 familjer anmälda. Föreläsare var Mark Belan, Transplants, som visade hur de arbetar med informationsfilmer för att öka följsamheten vid medicinering, Mia Herthelius, överläkare i barnnefrologi, som talade om barnnjursjukvård i allmänhet, Camilla Cameron, legitimerad dietist med inriktning mot njurtransplantation samt Lars Mjörnstedt, transplantationskirurg, som berättade om de första transplantationerna och fram till i dag.

Veckan är en möjlighet för föräldrar och syskon att träffa andra i liknande situation, utbyta erfarenheter och få ny kunskap. Det viktigaste är dock att det njursjuka barnet får träffa och leka med andra som inte tycker att de är ”konstiga” för att de äter mediciner och har ärr. 46 barn var med och var uppdelade i fyra grupper. Fem ungdomsledare tog hand om dem när föräldrarna var på föreläsningar och samtalsgrupper.

Den 19–21 oktober ordnade gruppen en aktivitetshelg i Stockholm, riktad till det njursjuka barnet och

Årets populära familjevecka arrangerades 2–7 juli i Tanum strand, Bohuslän, med 24 familjer anmälda.

en förälder. Helgen innehöll förutom samkväm och middagar ett besök på Naturhistoriska riksmuseet med filmvisning på Cosmonova. Efter lunch fick alla disponera sin eftermiddag som de ville. De äldre gick till Halloween på Gröna Lund och andra shoppade. Många träffades för gemensam middag på kvällen.

Barn- och föräldragruppen framför sitt varma tack till alla stiftelser och fonder som generöst bidragit med medel till vår verksamhet under 2018.

I skriften *Har du ett barn med njursjukdom i din grupp?* upplyser Barn- och föräldragruppen om några av de problem som ett njursjukt barn kan ha att slåss med i sin vardag. Skriften, som vänder sig till personal i förskola, skola och fritidsverksamhet finns att ladda ned från Njurförbundets hemsida.

Under året har arbetet med en ny broschyr om barn med njursjukdom, riktad till föräldrar, påbörjats. Vice ordförande Tina Pajunen har 2018 utsetts till Njurförbundets representant i Barnnjurregistret med Barn- och föräldragruppens sammankallande Kristina Andersson Holgersson som ersättare.

Ungdomsverksamhet

Njurförbundets ungdomsgrupp ordnar träffar för medlemmar mellan 18 och 30 år.

Helgen den 27–29 april var en grupp medlemmar mellan 18 och 30 år på en inspirationsträff med föreläsning, spa och aktiviteter på Hooks herrgård i Jönköping. Deltog gjorde även styrelseledamot Henrik Eriksson för att berätta om sina erfarenheter av att vara aktiv i ungdomsgruppen på 1990-talet.

Den 19–21 oktober arrangerade ungdomsgruppen en helträff i Stockholm, med besök på både Gröna Lund och Naturhistoriska riksmuseet med biografen Cosmonova.

Ungdomsgruppen har under 2018 genomfört en enkätundersökning för att få insikt i vad medlemmar i Njurförbundet mellan 18 och 30 år har för behov och förväntningar på ungdomsgruppens verksamhet.

Vidare har Ungdomsgruppen uppdaterat Njurförbundets broschyr som vänder sig till målgruppen, med uppdaterade texter och nya intervjuer med aktiva.

Njurförbundets ungdomsgrupp var på inspirations-träff med föreläsning, spa och aktiviteter på Hooks herrgård i Jönköping.

Information

Njurfunk

Njurförbundets uppskattade medlemstidning Njurfunk kommer med fyra nummer per år i en upplaga på 4 800 exemplar. Tidningen bevakar omvärlden från medlemmarnas perspektiv och publicerar forskningsnyheter, intervjuer, fakta, nytt från regionförningarna, artiklar om medicin, dialys, med mera. Tidningen distribueras även till medicinjournalister, till vårdkliniker och till mottagningar.

En redaktionskommitté och medicinskt sakkunniga inom transplantation och njurmedicin knutna till redaktionen har bidragit med uppslag och fakta. Efter önskemål har tidningen 2018 gjorts tillgänglig på webben.

Nyhetsbrev

Njurförbundets interna e-nyhetsbrev som distribueras till förtroendevalda i förbundet och region-

föreningarna gjordes under året om för att anpassas till den nya grafiska profilen. I nyhetsbrevet ges information om aktuella frågor inom förbundet, med länkar till mer läsning på hemsidan.

Informationsbroschyrer

Förbundets broschyrer med information om njursvikt, om Njurförbundet, och om att leva med njursjukdom är ett sätt att sprida kunskap och att nå personer som nyligen blivit sjuka. Våra skrifter "Njursvikt – den tysta sjukdomen" och "Samlevnad och sexualitet vid njursjukdom" är uppskattade och har beställts av njurmottagningar runt om i landet.

En ny broschyr med titeln "Njursvikt – ett lurigt tillstånd" producerades lagom till Världsnjurdagen 2018. Den är en kortare version av den mer omfattande "Njursvikt – den tysta sjukdomen" och togs fram med syfte att kunna spridas till större grupper av människor.

Nya faktablad togs också fram till Världsnjurdagen och till Donationsveckan.

Alla skrifter finns för nedladdning som pdf på Njurförbundets hemsida.

Hemsida

Hemsidan är förbundets viktigaste informationskanal, med nyheter och information om Njurförbundet, regionföreningar, och njursjukdomar och vård. I mars 2018 sjösattes en helt ny hemsida uppdaterad efter dagens sätt att söka information på nätet. Uppdraget genomfördes av den digitala byrån Oakwood i Stockholm, som också tog fram en ny grafisk profil för Njurförbundet.

Njurdagboken

Njurdagboken är en del av Njurförbundets hemsida med kunskap och råd för njursjuka och närstående. Syftet är att underlätta egenvård och uppmuntra till delaktighet i vården, bidra med kunskaper som kan underlätta för de som lever med kronisk njursvikt och bidra till att som njursjuk känna sig mer informerad, kapabel, trygg och motiverad. Njurdagboken är framtagen i samarbete med Karolinska Universitetssjukhuset och Universitetssjukhuset i Linköping. Innehållet produceras av sjukvårdspersonal och Njurförbundet är ansvarig utgivare.

Sociala medier

Under året har Njurförbundet fortsatt att nå ut till

fler människor genom kommunikation i sociala medier. Den främsta kanalen är Facebook, där förbundet har en publik sida med nyheter och information från förbundet varje vecka. Antalet följare ökade med 20 procent och var vid slutet av 2018 2 500. Störst spridning fick inlägg under Världsnjurdagen i mars som nådde över 5 000 personer.

Njurförbundet har också en sluten diskussionsgrupp på Facebook som fortsätter att växa med nya medlemmar varje vecka. Gruppen hade i slutet av året 1 800 medlemmar, som diskuterade många olika ämnen som berör kroniskt njursjuka. Gruppen administreras av förtroendevalda och anställda vid förbundskansliet.

Njurförbundet använder även Twitter och Instagram i viss utsträckning för att dela samhällsnyheter och bilda opinion. Njurförbundets ordförande Håkan Hedman använder också Twitter i eget namn och når med sina inlägg såväl politiker som opinionsbildare inom vårdsektorn.

You&Me webshop

I Njurförbundets webshop säljs silversmycken och njurar av glas till förmån för Njurförbundet och njurforskning. Produkterna, som är formgivna av Pamela Lindgren, är omtalade och uppskattas av många som har genomgått en transplantation eller som har donerat en njure. Under 2018 utökades sortimentet med en guldpläterad berlock.

Samverkan

Livet som Gåva - samverkan för donation av organ och vävnader

Tillgången på organ för transplantationsändamål är en viktig fråga för landets njursjuka. Idag står mindre än 20 procent av landets dialyserande på väntelistan för transplantation. En bidragande orsak är bland annat att många njursjuka bedöms ha medicinska kontraindikationer. Tillsammans med berörda intresseorganisationer och företrädare för den medicinska professionen ingår förbundet i samverkansgruppen Livet som Gåva - samverkan för donation av organ och vävnader. Njurförbundets ordförande Håkan Hedman är ordförande i Livet som Gåva och Björn Nilsson, förbundsstyrelseledamot ingår i Livet som Gåvas styrelse. Njurförbundet är medelsförvaltare och administrativt ansvarig.

Livet som Gåvas hedersutmärkelse 2018 tilldelades Lotta Nilsson, arrangör och initiativtagare till Tjörn Triathlon för sitt stora engagemang för organ-donation.

Genom att årligen arrangera Tjörn Triathlon har Lotta Nilsson samtidigt framgångsrikt breddat sättet att informera allmänheten om betydelsen av att ta ställning för organdonation. Idrottsarrangemang är förknippat med hälsa, precis som effekterna av en organdonation. Genom samverkan med donations-ansvariga läkare, sköterskor samt donationsregistret, har deltagare och publik informerats om betydelsen av att ta ställning för organdonation.

Lotta Nilsson, arrangör och initiativtagare till Tjörn Triathlon, har tilldelats Livet som Gåvas hedersutmärkelse 2018 för sitt stora engagemang för organdonation.

Donationsrådet

Håkan Hedman har ingått som ledamot i Donationsrådet sedan 2011 och varit utsedd för uppdraget av regeringen fram till juni 2014. Under 2017 fick Håkan Hedman ett nytt förordnande. Uppdragets syfte har varit att skapa bättre förutsättningar för förbundet att mer aktivt kunna driva frågor som rör donation av organ och vävnader. Donationsrådet upphörde 2018 och ersattes med Socialstyrelsens Nationella Donationscentrum, där Håkan Hedman är Njurförbundets representant och Björn Nilsson suppleant.

Svenskt Njurregister

Under 2018 har Håkan Hedman ingått som ledamot i styrgruppen för Svenskt Njurregister, SNR. Njurförbundet har en fast plats i styrgruppen. Utöver för-

bundet är även Svensk Njurmedicinsk Sjuksköterskeförening representerade i SNR:s styrgrupp.

För åttonde året kunde representanter för Njurförbundet delta på SNR:s kontaktmannamöte i Stockholm den 27 november 2018. Deltog gjorde från Njurförbundets styrelse Håkan Hedman, Tina Pajunen, Lars Åke Pellborn, Rose-Marie Arnviken Litbo och Björn Nilsson.

Centrum för personcentrerad vård (GPCC)

Håkan Hedman har sedan 2012 ingått i ledningsgruppen för Centrum för personcentrerad vård vid Sahlgrenska Akademin vid Göteborgs universitet. Inom hälso- och sjukvården, bland sjukvårdspersonal, pågår sedan flera år ett förändringsarbete mot ett ökat personcentrerat arbetssätt där patienten ses som en partner, något som ligger helt i linje med Njurförbundets uppfattning.

Rådet för forskningsetik

Håkan Hedman ingår sedan 2018 som ledamot i Rådet för forskningsetik vid Sahlgrenska Akademin.

eHealth Award

Håkan Hedman har som representant för Njurförbundet ingått i juryn för eHealth Award som utdelades på Vitalis, en internationell konferens på Svenska Mässan i Göteborg om digital hälsa 24 – 26 april 2018. Målet är att uppmärksamma svenska innovationer inom digital hälsa för att bidra till effektivare och säkrare vårdprocesser och mer engagerade patienter.

Samverkan inom Europa

European Kidney Patients Federation, EKPF, är njursjukas europeiska samarbetsorgan. Njurförbundet var med och bildade organisationen 1981 (CEA-PIR), och är fortsatt medlem. Inom EKPF är många av Njurförbundets systerorganisationer både inom och utanför EU medlemmar.

Den 28 september var Njurförbundet med flera inbjudna av den spanska njurorganisationen ALCER att delta i ett möte med flera europeiska organisationer under namnet Pan-European Kidney Patient Associations & Foundations Meeting i Madrid. I samband med det mötet hölls EKPF:s generalförsamling, där diskussioner fördes framför allt om federationens framtida inriktning och organisation.

Under 2018 deltog även ordförande Håkan Hedman

och verksamhetschef Sara Norman den 26 april i ett forum i Bryssel, European Kidney Forum, för att diskutera hur EU kan arbeta för att öka organdonationer i hela Europa och skapa jämlika villkor mellan länderna. Som värd för det mötet stod European Kidney Health Alliance, EKHA, en organisation där även representanter från professionen och industrin ingår.

Bland annat presenterades forskningsprojektet EDITH som bedrivs av det europeiska kvalitetsregistret ERA-EDTA. Inom ramen för forskningsprojektet genomförs en enkät bland njursjuka i hela Europa som syftar till att klarlägga orsakerna till skillnader mellan olika länder, till exempel i hur stor andel njursjuka som får dialys och hur stor andel som är transplanterade. Njurförbundet bidrog till att sprida enkäten bland sina medlemmar och uppmana njursjuka i Sverige att dela med sig av sina synpunkter på behandlingsval man har eller har haft på grund av avancerad njursvikt (dialys eller transplantation).

Njursjukas Nordiska Samarbetsorgan

Njursjukas Nordiska Samarbetsorgan, NNS, bildades 1981 och är ett samarbetsorgan för njursjukas organisationer i Sverige, Danmark, Norge, Finland och Island. Syftet med NNS är att utbyta erfarenheter länderna emellan. Årligen arrangeras en konferens där värdskapet växlar mellan organisationerna.

2018 var det finska Njur- och leverförbundet som arrangerade NNS-mötet den 25-26 oktober i Helsingfors. Styrelseledamot Henrik Eriksson deltog och

berättade hur det är att leva med hemdialys i Sverige, och om Njurförbundets arbete för att sprida en positiv bild av dialys som ett sätt att leva.

Deltog gjorde även vice ordförande Lars Åke Pellborn och verksamhetschef Sara Norman, som berättade om Njurförbundets arbete med att tillsammans med professionen utarbeta ett nationellt vårdprogram för egenvård vid dialys. Vid mötet gavs också andra föredrag om hemdialys, samlevnadsfrågor och jämförande statistik från ländernas kvalitetsregister.

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en paraplyorganisation som består av 41 medlemsförbund, där Njurförbundet ingår. Under verksamhetsåret har Njurförbundet deltagit på konferenser, möten och i olika nätverksgrupper.

Njurförbundets ordinarie representant i Funktionsrätt Sveriges ordförandegrupp är Håkan Hedman och ersättare har varit Lars Åke Pellborn, revisor i Funktionsrätt Sverige.

Tina Pajunen representerar Funktionsrätt Sverige från den 30 juni 2018 som ordinarie ledamot i Nämnden för funktionshindersfrågor vid Socialstyrelsen.

Håkan Hedman ingår i Funktionsrätt Sveriges valberedning.

Rose-Marie Arnviken Litbo representerar Funk-

Ett stort tack!

Njurförbundet vill rikta ett särskilt tack till de bidragsgivare som stöttat barn- och ungdomsverksamheten under 2018.

Stiftelser och fonder

Stiftelsen Sunnerdahls Handikappfond
Stiftelsen Hierta Retzius stipendiefond
Helge Ax:son Johnsons stiftelse
Åhlén-stiftelsen
Stiftelsen Kungäpares Bröllopsfond
Kungliga Sällskapet Pro Patria
Stiftelsen Oscar Hirschs minne
Åke Wibergs stiftelse
Stiftelsen Karin och Ernst August
Bångs minne

Stiftelsen Kronprinsessan Margaretas minnesfond

Stiftelsen Ulf Lundahls minnesfond

Landstingsbidrag

Västra Götalandsregionen

Region Västerbotten

Region Västmanland

Region Sörmland

Region Dalarna

Region Stockholm

Region Östergötland

Region Uppsala

Region Jämtland Härjedalen

Övriga gåvor

Britt Lindberg, Frillesås

Styrelseledamot Henrik Eriksson berättade för NNS, Nordiska njursjukas samarbetsorgan, i Helsingfors, hur det är att leva med hemdialys i Sverige, och om Njurförbundets arbete för att sprida en positiv bild av dialys som ett sätt att leva.

tionsrätt Sverige som ledamot i Myndigheten för delaktighets, MFD, funktionshinderråd.

Björn Nilsson och Håkan Hedman deltog som ombud vid en extrakongress den 19 januari, där organisationens medlemmar röstade om förtroendet för sittande ordförande. En extrakongress hölls även den 8 mars då ny ordförande och fyra nya styrelseledamöter valdes. Vid denna deltog Håkan Hedman och Lars Åke Pellborn.

Svensk Njurmedicinsk Förening och Svensk Njurmedicinsk Sjuksköterskeförening

Njurförbundet är medlem i svensk Njurmedicinsk Förening, SNF. Tillsammans med SNF och SNSF har Njurförbundet under 2016–2018 drivit ett projekt om egenvård och patientinvolvering vid dialys. Projektet syftar till att utforma ett nationellt vårdprogram för egenvård vid dialys.

Den 8 maj deltog ordförande Håkan Hedman och verksamhetschef Sara Norman vid Nordiskt Njurmedicinskt vårmöte i Linköping. Njurförbundet ställde ut med bokbord och Håkan Hedman höll ett föredrag om patientens perspektiv.

Samverkan med ABF-utbildningsverksamhet

Förbundet är medlem i studieförbundet Arbetarnas

Bildningsförbund. Genom medlemskapet kan förbundet få studieverksamhet helt eller delvis finansierad samt få bidrag till olika projekt som ligger inom ramen för ABF:s syften.

Samverkan med företag

Njurförbundet har ett gott samarbete med företagen som är verksamma inom läkemedel och medicinteknik. Det kan handla om kunskapsutbyte och kontaktskapande såväl som ekonomiskt stöd. Samarbete med företag följer alltid Njurförbundets sponsringspolicy som innebär att förbundets integritet och oberoende säkerställs.

Tina Pajunen deltog även i ett möte 2018 arrangerat av Diaverum om möjligheter att resa med semesterdialys, tillsammans med representanter från ett flertal europeiska Njurförbund.

Vid ett nationellt möte 2018 för njursviktssjuksköterskor var Tina Pajunen inbjuden av Baxter för att berätta om förbundets arbete och rapport om egenvårdsprojektet. Tina Pajunen medverkade också vid ett annat nationellt möte om dialys och hembehandling för läkare och sjuksköterskor som arbetar med dialys. Även detta i Baxters regi.

På Världsnjurdagen höll förbundsstyrelseledamot Henrik Eriksson ett föredrag för Astra Zeneca. Medisera AB bidrog med ekonomiskt stöd och med att sprida information om tidig upptäckt.

Två sjuksköterskor anställda vid Astellas Pharma AB var med och mätte blodtryck och tog urinprov i Njurförbundets tält i Almedalen.

Rehabilitering och rekreation

Att tillvarata njursjukas, donatorers och närståendes intressen avseende rehabilitering och rekreation är en viktig fråga för Njurförbundet. Våra förtroendevalda ger mycket råd och vägledning åt såväl enskilda medlemmar som till företrädare för sjukvården. Uppskattningsvis 4–5 gånger i veckan kommer samtal och mejl som kansliet och förtroendevalda besvarar.

I september arrangerade Njurförbundet en gruppresa till Mallorca, främst för medlemmar som går i dialys. 34 resenärer följde med på resan. 15 resenärer fick hemodialys på klinik och en behandlades med PD på hotellet.

Nöjda deltagare i Njurförbundets gruppresa till Palma de Mallorca i september. Allt som allt 36 resenärer varav 18 med dialys. Gruppen njöt av vackert väder, sol och avkoppling under två veckor.

Från förbundet arrangerade och deltog Tina Pajunen och Karin Hedman, som båda har undersköterskekompetens och erfarenhet av dialys.

Njurförbundet förvaltar en fond där enskilda medlemmar, barn och ungdomar under 18 år kan söka stöd för aktiviteter ur Amelie Ersmarkers minnesfond. Verksamhetsåret 2018 delades det ut 3 500 kronor ur Amelie Ersmarkers minnesfond. Därtill förfogar Njurförbundet över medel som inkommit till Erik Herlands minne att använda för riktade bidrag för barn- och ungdomsverksamhet.

Forskning

Forskning är ett område som många av våra medlemmar vill prioritera och förbundet har bedrivit insamling till njurforskning sedan 1980. 2014 instiftades Insamlingsstiftelsen Njurfonden, en nationell forskningsstiftelse för njurforskning där Svensk Njurmedicinsk Förening, Svensk Transplantationsförening och Svensk Njurmedicinsk Sjuksköterskeförening tillsammans med Njurförbundet är huvudmän.

Njurförbundets ordförande Håkan Hedman är ordfö-

rande i Njurfonden och Njurförbundets kansli sköter fondens administration. 2018 fördelade fonden 3 000 000 kronor till 17 forskningsprojekt.

Njurförbundet representerades i styrelsen under 2018 även av vice ordförande Lars Åke Pellborn, kassör Björn Nilsson, Åsa Torstensson (Njurförbundet Sydöstra Sverige) och Gerd Engman (Njurföreningen Örebro Län). Njurfonden fördelade även 125 000 kronor ur Tommy och Gösta Anderssons minnesfond, vars inriktning är att stödja forskning kring levande givare.

Njurförbundets Stipendiefond till Professor Nils Alwalls Minne lämnar bidrag till projekt som syftar till att förbättra de njursjukas situation. Utdelningen ur fonden ges i form av rese- och studiestipendier samt som projektbidrag. Under året utdelades 6 600 kronor till dietister för att uppdatera informationsbroschyrer om proteinkostråd vid njursvikt utan dialys.

Njurförbundets styrelse och personal från förbundskansliet besökte den 5–6 oktober Nationella njurkonferensen i Göteborg, en forskningskonferens arrangerad av regionföreningen Njurförbundet Västsvrige.

Medlemsinflytande

Under verksamhetsåret värvades cirka tolv procent nya medlemmar till Njurförbundet. Då ungefär lika stor andel gick bort eller lämnade förbundet av andra skäl blev det ingen ökning i medlemsantalet, som den 31 december var 4 225 (4 287*). En arbetsgrupp tillsattes 2017 för att ta fram förslag på hur Njurförbundet kan öka medlemsantalet. I arbetsgruppen har Tina Pajunen, Rose-Marie Arnviken Litbo, Ronny Ljung och Mojgan Kashi ingått. Gruppen tog fram förslag till Njurveckan 2018 och arbetade fram två nya trycksaker för medlemsvärning.

Alla medlemmar har möjlighet att påverka förbundets inriktning och verksamhet genom sin regionförening eller genom att motionera till förbundsstämman vartannat år, Njurförbundets högsta beslutande organ.

Den 5–6 maj och 24–25 november ordnades ordförandemöte med Njurförbundets regionföreningar. Ordförandemötet är ett rådgivande organ och diskussionerna är vägledande för förbundsstyrelsens arbete.

Arbetsgrupper

Revidering av Riktlinjer för god Njursjukvård

Tina Pajunen, Ronny Ljung, Håkan Hedman och Ulla Evensson.

Stöd till Anhöriga

Tina Pajunen, Ulla Evensson, Rose-Marie Arnviken Litbo.

Amelie Ersmarkers minnesfond

Tina Pajunen, Maud Qvarnström, Göran Ersmarker och Sverker Hansson.

Alwallsfonden

Tina Pajunen, Ronny Ljung och Monica Rådström.

Barn- och föräldragruppen

Kristina Andersson Holgersson, sammankallande, Johan Stenbäck, Annica Schröder, Fredrik Carlsson.

Ungdomsgruppen – Rebecca Cross,

Erik Zetterman, Oscar Norling, Linnéa Ahlstedt.

Njurförbundets regionföreningar samlades till ordförandemöte helgen 25-26 november. Under mötet diskuterades bland annat hur förbundet kan utveckla stödet till anhöriga, och om arbetet för att dialyspatienter inte ska drabbas av försämringar avseende sjukresor.

*Medlemsantal för 2017.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen för Njurförbundet får härmed avge årsredovisning samt redovisning av förvaltningen av förbundets verksamhet för år 2018. Årsredovisningen är upprättad enligt ÅRL samt BFNAR 2012:1 (K3) samt upprättad i SEK.

Allmänt om verksamheten

Njurförbundet är en ideell förening som är partipolitiskt och religiöst obunden. Njurförbundet verkar som intresseorganisation för personer med kronisk njursjukdom, levande njurdonatorer och deras närstående. Njurförbundet har under år 2018 haft sitt säte i Stockholm.

Genom opinionsbildning och påverkansarbete vill förbundet tillvarata njursjukas, levande njurdonatorers och närståendes intressen avseende tillgänglighet, vård, social trygghet samt möjlighet till arbete, utbildning, rehabilitering och rekreation. Förbundet ska företräda medlemmarnas intressen gentemot myndigheter och institutioner, verka för medlemmarnas intressen i samverkan med andra organisationer samt stödja forskning som utvecklar njurvården och förbättrar livssituationen för dem med njursjukdom.

Njurförbundets Alwallsfond lämnar bidrag till projekt som syftar till att förbättra de njursjukas situation. Utdelningen ur fonden ges i form av rese- och studies- tipendier samt som projektbidrag. Ur Amelie Ersmarkers minnesfond kan sökas medel för barn och ungdomar upp till 18 år som vill ha rekreation tillsammans med sin familj, eller av ungdomar som reser själva.

Samverkan sker med följande organisationer i vilka Njurförbundet är representerad i styrelse eller ledning: Insamlingsstiftelsen Njurfonden, Livet som gåva, Donationsrådet (avvecklat under året), Svenskt Njurregister, Centrum för personcentrerad vård, Patientrådet för Vårdanalys och Socialstyrelsens råd för funktionsnedsättningsfrågor. Härutöver sker samverkan med European Kidney Patients Federation, Njursjukas Nordiska Samarbetsorgan, Funktionsrätt Sverige och ABF.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under 2018 har förbundet bedrivit en omfattande opinionsbildande verksamhet i frågor som är väsentliga för förbundets medlemmar och njursjuka i allmänhet. Genom flera uppmärksammade debattartiklar, pressmeddelanden och arrangemang har förbundets viktiga frågeställningar synliggjorts. Förbundet medverkade också med eget tält under Almedalsveckan i juli 2018. Fokus på arrangemanget var tidig upptäckt av njursjukdom med bland annat

blodtryckstagnation och kontroll av urinstatus.

Förbundet har med hjälp av extra statliga bidrag slutfört ett egenvårdsprojekt i avsikt att utreda förutsättningar för en utökning av njurpatienters möjligheter att själva genomföra egen dialysvård i hemmet. Projektet har bedrivits i samarbete med Svensk Njurmedicinsk sjuksköterskeförening och Svensk Njurmedicinsk förening.

Förbundet har under inledningen av året slutfört projektet med att ta fram en ny uppgraderad hemsida. Sidan lanserades i mars 2018.

Antalet anställda har utökats med en deltidstjänst som handhar administrationen av bland annat hemsidan och arbetet med förbundets grafiska profil.

Förbundet har arrangerat två ordförandemöten under 2018, dels helgen 5-6 maj, dels helgen 24-25 november.

Njurförbundet har under hösten genomfört och medverkat vid en två veckor lång rekreationsresa till Mallorca för medlemmar och dialyserande patienter. Barn- och föräldragruppen anordnade en rekreationsvistelse vid Tanumstrand samt tillsammans med Ungdomsgruppen ett gemensamt arrangemang i Stockholm under hösten. För fylligare beskrivning om förbundets aktiviteter m.m. hänvisas till verksamhetsberättelsen och förbundets hemsida, www.njurforbundet.se

Resultat och ställning

Verksamhetsresultatet för räkenskapsåret 2018 uppgår till underskott om 437 887 SEK. Förklaringen ligger dels i kostnader för den nya hemsidan, dels utökade kostnader i samband med World Kidney Day för framtagning av informationsmaterial m.m. Därutöver har annonsförsäljningen i Njurfunk inte nått upp till önskad nivå.

2017 års stora överskott möjliggör dock att förbundets verksamhet även framöver kan hållas på en hög och stabil nivå. Under året har erhållits en reavinst på ca 230 000 kr i samband med en omplacering av delar av förbundets aktiefonds innehav.

Underskottet för 2018 överförs till balanserade vinstmedel. Se i övrigt de särskilda noterna i resultat- och balansräkningen.

JÄMFÖRANDE NYCKELTAL

	2018	2017	2016	2015	2014
Årsomsättning	4 648 803	8 374 152	4 813 056	4 174 971	4 315 265
Balansomslutning	6 864 601	7 159 533	3 266 262	2 738 740	7 497 195
Resultat	-437 887	4 141 681	-8 466	-221 960	54 352
Gåvor och bidrag	3 195 030	6 707 821	3 173 230	2 423 971	3 262 901
varav Insamlade medel från allmänheten	34 026	3 931 281	33 710	77 768	940 149

FÖRÄNDRING AV EGET KAPITAL. VÄRDE SEK.

Namn	Ingående balans	Utnyttjande	Ändamålsbestämt av givare	Årets resultat	Utgående balans
Balanserade vinstmedel	6 209 900		-220 847	-437 887	5 551 166
Erik Herlands minne	44 250	0			44 250
Alwallsfonden	89 544	0			89 544
Amelie Ersmarkers fond	115 447	-10 000			105 447
Personalutv. fond	0		220 847		220 847
Totalt	6 459 141	-10 000	0	-437 887	6 011 254

Medlemmar

Förbundet bildades 1969 och består numera av 15 regionföreningar, sedan Sydöstra regionen har uppdelats i dels sydöstra – dels Kalmarregionen. Dessa täcker tillsammans in hela landet. Medlemskapet registreras i regionföreningarna och medför också ett automatiskt medlemskap i riksorganisationen Njurförbundet.

Under de senaste fem åren har det varit små bruttoförändringar i medlemsantalet. Antalet har varit relativt stabilt även om det finns en stor rörlighet inom medlemskåren. Omkring 10 procent av medlemskåren skiftas ut varje år och speglar i mycket den verklighet som njursjukdomen många gånger medför. Nästan hälften av de som lämnar förbundet avlider som en konsekvens av sin njursjukdom. I en

jämförelse med förbundets s.k. kärnmedlemmar som befinner sig i aktiv uremivård (dialys och transplantation) har gapet mellan antalet presumtiva medlemmar och verkligt antal ökat något. Medlemsvärvning är en prioriterad fråga.

Information

Medlemmarna informeras bland annat på följande sätt: Förbundets tidning Njurfunk 4 ggr/år, Njurnytt till regionerna, skriftliga informationsmaterial om njursjukdomar, Njurförbundets hemsida samt via Facebook.

Anställda

Antal anställda vid årets utgång var 3, varav 2 kvinnor och 1 man.

MEDLEMSUTVECKLINGEN I SVERIGE PERIODEN 2014 – 2018

	2018	2017	2016	2015	2014
Antal medlemmar	4 225	4 287	4 277	4 200	4 165

Framtida utveckling

Medlemsrekrytering, njursjuka barn- och ungdomar samt opinionsbildande verksamhet om njursvikt är prioriterade fokusområden.

Förbundet kommer att utöka satsningen på forskning och utveckling genom aktivt fortsatt stöd till administrationen av Insamlingsstiftelsen Njurfonden. Även att uppmärksamma de anhöriga till njursjuka ingår som en framtida satsning.

Förvaltning

Högsta beslutande organ är förbundsstämman som äger rum vartannat år. Förbundet förvaltas av förbundsstyrelsen som utses av förbundsstämman. Förbundsstyrelsen har under året bestått av ordföranden samt åtta ledamöter. Till styrelsen har verksamhetschefen varit adjungerad liksom en representant från Barn- och föräldragruppen.

Under räkenskapsåret har förbundsstyrelsen bestått av:

Håkan Hedman, *ordförande*

Tina Pajunen, *vice ordförande*

Lars Åke Pellborn, *vice ordförande*

Björn Nilsson, *förbundskassör*

Ulla Evensson

Henrik Eriksson

Ronny Ljung

Rose Marie Arnviken Litbo

Mojgan Kashi

Förbundsstyrelsen har under året haft 9 protokollförda styrelsemöten: 12 februari, 14 april, 3 maj (telemöte), 7 juni (telemöte), 17-18 augusti, 12 oktober, 12 november (telemöte), 24 november samt 10 december.

Adjungerade till förbundsstyrelsen:

Sara Norman, *verksamhetschef*

Kristina Andersson Holgersson, *Barn- och föräldragruppen*

Revisorer och revisorssuppleant

Margaretha Morén, *BDO Mälardalen AB, auktoriserad revisor*

Lars Rekke, *ordinarie förtroendevald revisor*

Björn Severinsson, *suppleant*

Valberedning

Malin Haglund, *sammankallande*

Eva Falck

Bengt Immelgård

Tony Karlsson

Representation för Njurförbundet i Insamlingsstiftelsen Njurfonden:

Håkan Hedman, *ordförande*

Lars Åke Pellborn, *sekreterare*

Björn Nilsson, *kassör*

Gerd Engman, *ledamot*

Åsa Torstensson, *ledamot*

Övrig information

Ytterligare information om förbundets verksamhet återfinns på Njurförbundets hemsida www.njurforbundet.se samt i en fylligare beskrivning benämnd verksamhetsberättelse.

Resultaträkning

	Not	År 2018	År 2017
Verksamhetsintäkter	1		
Medlemsavgifter		607 580	628 580
Gåvor		222 366	4 124 881
Bidrag		2 705 764	2 582 940
Nettoomsättning		298 763	379 518
Övriga intäkter		814 330	658 233
Summa verksamhetsintäkter		4 648 803	8 374 152
Verksamhetskostnader	2,3,4		
Ändamålskostnader		-4 642 060	-4 318 991
Administrationskostnader		-692 490	-113 456
Summa verksamhetskostnader		-5 334 550	-4 432 447
Resultat från finansiella investeringar	5		
Ränteutgifter och liknande resultatposter		229 247	185 226
Räntekostnader och liknande resultatposter		0	0
Summa resultat från finansiella investeringar		229 247	185 226
Årets resultat efter finansiella poster		-456 500	4 126 931
Årets resultat		-456 500	4 126 931
Förändring av ändamålsbestämda medel			
Årets resultat efter finansiella poster		-456 500	4 126 931
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel		246 060	17 500
Ändamålsbestämning av medel		-227 447	-2 750
Förändring av balanserat kapital		-437 887	4 141 681

Balansräkning

	Not	2018-12-31	2017-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	6	16 915	10 905
Summa anläggningstillgångar		16 915	10 905
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	2 007 670	1 004 850
		2 007 670	1 004 850
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		104 089	198 415
Övriga fordringar		127 118	20 084
Förutbetalda kostnader o upplupna intäkter	8	320 557	375 421
Summa kortfristiga fordringar		551 764	593 920
Kortfristiga placeringar	9	3 856 460	1 433 613
Kassa och bank		431 792	4 116 246
Summa omsättningstillgångar		4 840 016	6 143 778
Summa tillgångar		6 864 601	7 159 533
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
Balanserat resultat		5 989 053	2 068 219
Ändamålsbestämda medel		451 475	249 241
Årets resultat		-437 887	4 141 681
Summa eget kapital		6 002 641	6 459 141
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		144 985	234 005
Övriga skulder	10	162 082	117 095
Upplupna kostnader o förutbetalda intäkter	11	554 892	349 292
Summa kortfristiga skulder		861 960	700 392
Summa eget kapital och skulder		6 864 601	7 159 533

Tilläggsupplysningar

Årsredovisningen är upprättad enligt ÅRL samt BFNAR 2012:1 (K3).

Resultaträkning

Verksamhetsintäkter

Endast det inflöde av ekonomiska fördelar som Njurförbundet erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas, om inget annat anges nedan, till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. Nedan beskrivs, för respektive intäktspost när intäktsredovisning sker.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter omfattar inbetalningar för medlemskap i organisationens namn. Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäktsredovisas över den tidsperiod som avses.

Gåvor

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls. En gåva som intäktsförs redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som förbundet avser stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar. Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

Bidrag

Utgörs av statsbidrag till verksamheten, landstingsbidrag till speciella kurser samt bidrag till barnverksamhet. Bidrag som erhållits för att täcka kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka. Bidrag som hänför sig till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet. Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som Njurförbundet fått eller kommer att få.

Nettoomsättning

Intäkt vid försäljning av varor redovisas normalt vid försäljningstillfället. Prenumerationer redovisas som intäkt linjärt över prenumerationstiden.

Övriga intäkter

I övriga intäkter ingår administrationsintäkter från Insamlingsstiftelsen Njurfonden samt övriga intäktskorrigeringar.

Ersättning till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster.

Leasing

Alla Njurförbundets leasingavtal redovisas som operationella, d.v.s. leasingavgiften (inklusive första förhöjd hyra) redovisas linjärt över leasingperioden.

Verksamhetskostnader

Ändamålskostnader

Kostnader som behövs för att uppfylla Njurförbundets ändamål som personalkostnader, kostnader för kurser, konferenser och påverkansarbete som information m.m.

Administrationskostnader

Kostnader för att kunna administrera verksamheten.

Balansräkning

Fordringar

Fordringar har värderats till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar enligt plan och nedskrivning.

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Datorer 3 år

Inventarier 5 år

Kortfristiga placeringar

Värdepapper värderas till anskaffningsvärdet.

Noter

Not 1	Verksamhetsintäkter	År 2018	År 2017
	Medlemsavgifter		
	Medlemmarnas avgift till Njurförbundet	607 580	628 580
	Gåvor		
	Gåvor från allmänheten	32 737	17 590
	Arv	1 289	3 913 691
	Humanfonden	188 340	193 600
	Summa gåvor	222 366	4 124 881
	Bidrag		
	Statsbidrag	1 878 308	1 863 324
	Bidrag Egenvårdsprojekt	0	195 000
	Bidrag till Almedalen	50 000	0
	Bidrag till barn- och ungdomsverksamhet	448 000	302 500
	Landstingsbidrag	227 116	222 116
	Bidrag från Arbetsförmedlingen	97 340	0
	Sponsring	5 000	0
	Summa bidrag	2 705 764	2 582 940
	Nettoomsättning		
	Prenumerationer och annonsintäkter Njurfunk	165 976	233 788
	Försäljning och frakt	25 987	45 930
	Deltagaravgifter	106 800	99 800
	Summa	298 763	379 518
	Övriga intäkter		
	Administration Insaml.stift. Njurfonden	806 234	307 565
	Övrigt	8 096	350 668
	Summa	814 330	658 233
	Summa Verksamhetsintäkter	4 648 803	8 374 152

Not 2 Medeltalet anställda och personalkostnader och arvode till styrelse	År 2018	År 2017
Medeltal anställda har varit	3	2
Varav kvinnor	2	2
Löner, ersättningar mm		
Styrelsen löner och ersättningar	112 415	117 153
Anställda löner och ersättningar	1 105 911	1 032 165
Pensionskostnader	120 032	51 000
Sociala kostnader	418 100	410 244
Summa styrelse och anställda	1 756 458	1 610 562
Not 3 Leasing	År 2018	År 2017
Njurförbundets leasingavgifter avser främst hyra av kontorslokal		
Kostnadsförda leasingavgifter uppgår till	370 782	251 949
Framtida leasingavgifter förfaller enligt följande:		
Inom ett år	312 000	313 724
1-5 år	1 560 000	1 568 620
Not 4 Förklaring till uppdelning av verksamhetskostnader	År 2018	År 2017
Ändamålskostnader		
Styrelse och personal enligt ovan	1 756 458	1 610 562
Medlemsavgifter	265 985	276 990
Gåvor och bidrag	11 315	47 506
Förtroendemannaorganisation	416 894	481 124
Kansliorganisation	426 813	328 890
Information	607 205	348 898
Njurfunk	257 978	415 592
Intressepolitiskt	9 670	161 730
Barn-, ungdoms- och familjeverksamhet	763 840	550 788
Internationell verksamhet	49 258	50 532
Övrigt	56 847	46 379
Summa ändamålskostnader	4 622 263	4 318 991
Administrationskostnader		
Administrationskostnader	712 287	113 456
Totalt administrationskostnader	712 287	113 456
Summa verksamhetskostnader	5 334 550	4 432 447

Not 5 Resultat från finansiella investeringar	År 2018	År 2017
Ränteintäkter	0	1231
Räntekostnader	0	0
Resultat vid försäljning värdepapper	229 247	183 995
Summa res. från finans. investeringar	229 247	185 226
Not 6 Inventarier	År 2018	År 2017
Ingående ackumulerat anskaffningsvärde	728 556	712 198
Årets inköp	17 194	16 358
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	745 750	728 556
Ingående ackumulerade avskrivningar	717 651	707 704
Årets avskrivningar	11 184	9 947
Utgående ackumulerade avskrivningar	728 835	717 651
Utgående planenligt restvärde	16 915	10 905
Not 7 Långfristiga värdepappersinnehav	År 2018	År 2017
Anskaffningsvärde	1 004 850	1 004 850
Förvärv	1 002 820	0
Försäljning	0	0
Utgående anskaffningsvärde	2 007 670	1 004 850
Innehav	Bokfört värde	Marknadsvärde
Depåkonto	0	0
Värdepapper Swedbank VP Bas	2 007 670	1 809 760
Summa	2 007 670	1 809 760

Not 8 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		
Förutbetalda kostnader	År 2018	År 2017
Förutbetald hyra	78 000	75 000
De Lage Landen	0	11 833
Meltwater	0	39 743
Föreningssupport	5 000	5 000
Textalk Webbshop	6 125	6 125
Feelgood	654	630
Loopia	2 759	317
myNewsdesk	0	15 000
Webmind	2 500	5 938
Dustin	5 875	0
MostPhotos	2 492	0
Dagens Nyheter	2 388	2 388
Post Nord	1 336	3 789
Hogia	5 690	5 368
Svenska Domäner	783	783
Dozer	350	350
	113 952	172 263
Upplupna intäkter	År 2018	År 2017
Humanfonden	188 340	193 600
Arbetsförmedlingen	9 700	0
Textalk	1 845	1 645
Vegatus	120	0
TeliaSonera	0	1 486
Funktionsrätt Sverige	0	11 388
Kyocera 2018	0	-4 961
Njurförbundet Stockholm Gotland	6 600	0
	206 605	203 158
S:a förutbetalda kostnader o upplupna intäkter	320 557	375 421

Not 9 Kortfristiga placeringar		År 2018	År 2018
		Bokfört värde	Marknadsvärde
	Robur fonder	3 856 460	3 492 539
	Summa	3 856 460	3 492 539
Not10 Övriga skulder		År 2018	År 2017
	Personalskatt	88 587	54 852
	Avräkning Sociala avgifter	51 850	38 903
	Övriga kortfristiga skulder	21 645	23 340
	Summa övriga skulder	162 082	117 095
Not11 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		År 2018	År 2017
	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner	160 591	130 157
	Övriga upplupna kostnader	394 301	219 135
	Summa	554 892	349 292
Not12 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser		År 2018	År 2017
		Inga	Inga

Underskrifter

Stockholm 19 mars 2018

Håkan Hedman
Ordförande

Lars Åke Pellborn

Tina Pajunen

Björn Nilsson

Ulla Evensson

Ronny Ljung

Henrik Eriksson

Mojgan Kashi

Rose Marie Arnviken Litbo

Vår revisionsberättelse har avgivits den 26 mars 2019

BDO Mälardalen AB

Margaretha Morén
Auktoriserad revisor

Lars Rekke
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till förbundsstämman i Njurförbundet

Org.nr. 802006-1332

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Njurförbundet för år 2018.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten ”Den auktoriserade revisorns ansvar” samt ”Den Förtroendevalde revisorns ansvar”.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisionssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Den uppger, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den Förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med revisionslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Njurförbundet för år 2018.

Vi tillstyrker att föreningsstämman beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisionssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som ansvarar för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

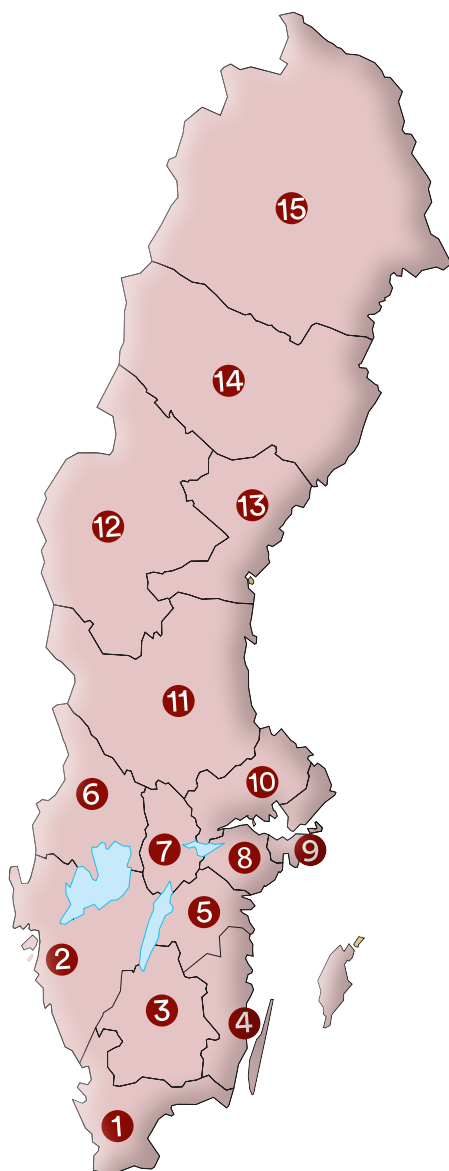
Som en del av en revision enligt god revisionsssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 26 mars 2019

Margaretha Morén
Auktoriserad revisor

Lars Rekke
Föreningsrevisor

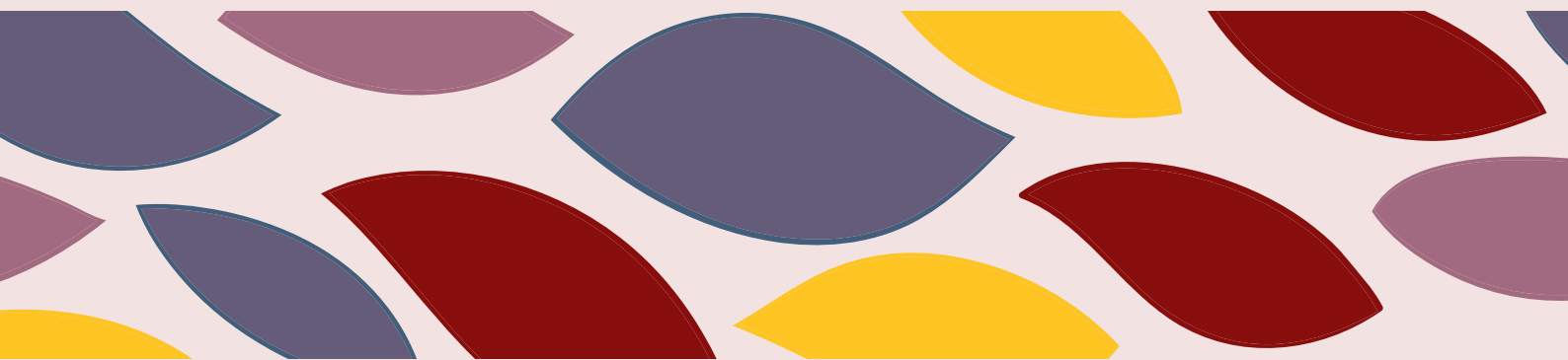
Regionföreningarnas medlemsantal

Antal medlemmar i Njurförbundets regionföreningar den 31 december 2018

	2018	2017	2016	2015	2014	2013
1 Njurförbundet Sydsverige	527	517	495	471	455	461
2 Njurförbundet Västsverige	837	888	869	878	874	925
3 Njurförbundet Småland	268	258	260	236	243	251
4 Njurföreningen Kalmar län	57	-	-	-	-	-
5 Njurförbundet Sydöstra Sverige	186	236	237	232	229	241
6 Njurförbundet i Värmlands län	126	119	116	118	126	127
7 Njurföreningen Örebro län	175	174	170	179	189	202
8 Njurförbundet i Sörmland	114	111	111	103	107	114
9 Njurförbundet Stockholm Gotland	730	734	773	745	737	719
10 Njurföreningen Norra Mälardalen	260	270	292	291	280	290
11 Njurförbundet Gävle-Dala	264	259	248	249	238	245
12 Njurföreningen Jämtland/Härjedalen	50	56	56	63	60	61
13 Njurföreningen i Västernorrland	251	262	265	265	263	224
14 Njurföreningen i Västerbotten	199	224	207	180	187	191
15 Njurförbundet Norrbotten	181	182	179	190	177	158
Totalt	4 225	4 287	4 277	4 200	4 165	4 209

Njurförbundet

Box 650, 101 32 Stockholm
www.njurforbundet.se
Organisationsnr: 802006-1332